

**«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ жанындағы
медицина колледжі**

ДӘРІС КЕШЕНІ

Мамандығы: 09130100 «Мейіргер ісі»

Біліктілігі: 5AB09130101 «Мейіргер ісінің қолданбалы бакалавры»

Оқу түрі: күндізгі

Оқытудың нормативтік мерзімі: 3 жыл 6 ай

Циклдар мен пәндер индексі: АП 13

Курс: 2

Семестр: 4

Пән: «Паллиативтік көмек және онкологиялық бейіндегі пациенттерге күтім жасау»

OҢTҮСТІК QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ()	
Дәріс кешені	20 беттің 2 беті	

Кафедра мәжілісінде қаралды және бекітілді.

№ 1 хаттама. « 27 » 08 2024 ж

Кафедра меңгерушісі Серикова Б.Д.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		№72/11 ()
Дәріс кешені		20 беттің 3 беті

Дәріс № 1

1. **Тақырыбы:** Кіріспе. Паллиативті көмек философиясы.
2. **Мақсаты:** Паллиативтік көмек философиясының негізгі қағидаларын білу, паллиативті көмекке мұхтаж науқастардың өмір сапасын жақсарту.
3. **Дәріс тезистері:**

Паллиативтік көмекке кіріспе.

Паллиативтік көмектің негізгі принциптері.

Паллиативтік көмек көрсетудегі этикалық мәселелер.

Паллиативтік көмекке кіріспе. Паллиативті көмек – бұл емдеуден үміт жоғалған, бірақ өмір сапасын жақсартуға және аурумен байланысты қиындықтарды жеңілдетуге бағытталған кешенді қолдау жүйесі. Бұл көмек тек физикалық жағдайды жеңілдетумен ғана шектелмей, пациенттің психологиялық, әлеуметтік және рухани мәселелеріне де назар аударады. Паллиативті көмектің басты мақсаты – науқастың ауырсынуын, қайғысын және стресін мүмкіндігінше жеңілдетіп, оның өмірінің соңғы кезеңін әрқашан құрметпен әрі толықтай сапалы өткізуін қамтамасыз ету.

Паллиативті көмек философиясы осы процестің моральдық, этикалық және экзистенциалдық аспектілерін зерттейді. Яғни, бұл көмек тек дәрігерлер мен медбикелердің жұмысы ғана емес, адамның өмірінің мағынасы мен соңғы сәтіндегі қадір-қасиетін қалай сақтауға болатындығын түсіну және оған қатысты философиялық көзқарастарды қарастыру болып табылады.

Паллиативті көмекке деген философиялық көзқарастар

Паллиативті көмек философиясы адамның өмірі мен өлімінің табиғаты туралы ойлануды талап етеді. Бұл философияның басты сұрақтары:

- Адам өмірінің мағынасы қандай, әсіресе ауыр дертке шалдыққан кезде?
- Өлімді қалай қабылдауға болады және ол біздің өмірімізді қалай әсер етеді?
- Страдание мен қайғының философиясы қандай, оларды қалай түсініп, жеңілдетуге болады?
- Адамның өлім алдындағы қадір-қасиетін қалай сақтау керек?

Бұл сұрақтардың барлығы медициналық көмек көрсететін адамдарға ғана емес, пациенттің өзіне, оның жақындарына және қоғамға да маңызды сұрақтар болып табылады. Паллиативті көмек философиясы – бұл өмірдің соңы мен өлім туралы терең ойлануды талап ететін философиялық сала.

Паллиативті көмектің негізгі принциптері. Паллиативті көмек философиясының негізгі принциптеріне мыналар кіреді:

Қадір-қасиетті сақтауды қамтамасыз ету. Паллиативті көмек тек физикалық жақтан ғана емес, рухани және әлеуметтік тұрғыдан да адамның қадір-қасиетін сақтауға бағытталған. Адамның жеке өмірлік құндылықтары мен таңдауын құрметтеу маңызды.

Болашаққа деген үміт пен қолдау көрсету**: Өмірдің соңғы сәттерінде адамның физикалық және психологиялық әл-ауқатын жақсарту ғана емес, оның жан дүниесін де назарға алу қажет. Қорқыныш пен белгісіздікке қарсы тұруда пациент пен оның отбасы үшін жан-жақты қолдау көрсетіледі.

Сауықтыруға емес, сапалы өмір сүруге назар аудару: Паллиативті көмек әдетте емдеу мақсатында емес, адамның соңғы кезеңінде өмір сапасын жақсартуға бағытталған. Бұл медициналық, психологиялық, әлеуметтік және рухани қолдауды қамтиды.

Паллиативті көмек тек дәрігерлік шешімдерден тұрмайды, ол адамгершілік және моральдық мәселелерге де қатысты. Әсіресе, бұл көмек өлім алдындағы кезеңде туындайтын мынадай этикалық дилеммалармен байланысты:

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ()
Дәріс кешені	20 беттің 4 беті

Автономия және таңдау құқығы. Паллиативті көмектің негізгі қағидаттарының бірі – науқастың өз өміріне қатысты шешімдер қабылдау құқығын мойындау. Пациенттің өз өмірі мен өлімі туралы шешім қабылдау мүмкіндігі оған құрмет көрсетуді білдіреді. Оның қайтыс болу процесін қалай басқарғысы келетінін анықтау үшін, медициналық қызметкерлер мен отбасы оны тыңдап, қолдауы тиіс.

Өлімге дайындық және эвтаназия мәселелері. Өмірдің соңғы кезеңінде адам эвтаназия немесе өмірді ұзарту туралы шешім қабылдауға тиіс болуы мүмкін. Бұл мәселелер әр түрлі мәдениеттер мен қоғамдарда әр түрлі қабылданады. Этикалық тұрғыдан, мұндай жағдайларда жеке тұлғаның еркіндігін сыйлау және оны қолдау маңызды.

Паллиативті көмек көбінесе ауырсынуды жеңілдетуге бағытталғанымен, философиялық тұрғыдан, страдание тек дене ғана емес, психологиялық және рухани күйзеліс болып табылады. Паллиативті көмек адамның өмірдің соңғы кезеңінде кездесетін ішкі дағдарысқа да жауап береді.

Рухани аспектілер. Өмірдің соңғы кезеңінде адамның рухани қажеттіліктері ерекше мәнге ие болады. Көптеген адамдар ауырған кезде рухани мәселелермен бетпе-бет келеді. Олардың арасында өмірдің мағынасы, өлімнен кейінгі өмір туралы сұрақтар, өмірдегі жетіспейтін нәрселерге деген өкініш бар. Паллиативті көмек тек физикалық емдеумен шектелмейді, ол адамның рухани сұраныстарына жауап береді.

Рухани тұрғыдан көмек көрсету кезінде медициналық қызметкерлер пациенттің сенімдері мен дүниетанымын құрметтеуі, қажет болған жағдайда діни қызметкерлермен жұмыс істеуі, сондай-ақ пациенттің психологиялық жағдайын нығайтуға көмектесуі керек.

Отбасының рөлі. Паллиативті көмек тек пациентті ғана емес, оның отбасы мен жақындарын да қамтиды. Өйткені, отбасы мүшелері де осы кезеңде үлкен эмоционалдық және психологиялық жүктемені көтереді. Отбасының мүшелеріне де көмек көрсету, оларды қажетті ақпаратпен қамтамасыз ету, оларды тыңдап, қолдау — бұл паллиативті көмектің маңызды аспектілері.

Отбасы үшін ауыр жағдайларды жеңілдету және оларды дер кезінде кәсіби көмекпен қамтамасыз ету қажет. Бұл отбасыларға олардың мүшелеріне қамқорлық көрсетуде дағдарыс жағдайларын басқаруға көмектеседі.

Паллиативті көмек философиясы – бұл өмір мен өлім, страдание мен қуаныш, адамның қадір-қасиеті мен рухани қажеттіліктері туралы терең ойлануды талап ететін сала. Бұл көмек тек денені емес, сонымен қатар жанды да емдеуге бағытталған. Паллиативті көмек пациенттің өмірінің соңғы кезеңін құрметпен, ар-ұжданмен, жауапкершілікпен және сүйіспеншілікпен өткізуге мүмкіндік береді.

Философиялық тұрғыдан, паллиативті көмек өмір мен өлім туралы біздің түсінігімізді өзгертеді, өмірдің соңғы сәтіндегі әрбір адамға деген құрметті тереңдетеді және оның қадір-қасиетін сақтай отырып, оған жақсы өту мүмкіндігін береді.

4.Көрнекі материалдар: 15-20 слайд.

5.Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

6. Бақылау сұрақтары:

1. Паллиативтік көмек дегеніміз не, оның дәстүрлі медицинадан қандай айырмашылығы бар?
2. Терминальды аурулары бар науқастарды күту кезінде паллиативтік көмектің негізгі мақсаттары қандай?
3. Паллиативтік көмек науқастың физикалық және эмоционалдық жағдайын жеңілдетуге қалай көмектеседі?

O'NTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		№72/11 ()
Дәріс кешені		20 беттің 5 беті

Дәріс № 2

1. Тақырыбы: Паллиативті көмек және пен пациенттерге күтім жасаудың мақсаттары мен міндеттері.

2.Мақсаты: Студенттерге паллиативті көмекке мұхтаж науқастардың өмір сүру сапасын жақсартуды қамтамасыз ету принциптеріне үйрету.

3. Дәріс тезистері:

Паллиативті көмектің міндеттері.

Паллиативті көмекке мұхтаж науқастардың өмір сүру сапасын жақсарту.

Паллиативті көмек-бұл ауыр, созылмалы, емделмейтін аурулары бар немесе аурудың соңғы сатысында науқастардың өмір сүру сапасын жақсартуға бағытталған мамандандырылған медициналық көмек. Паллиативті күтім ауруды емдеуге ғана емес, сонымен бірге науқастың қайғы-қасіретін, физикалық және психологиялық жағдайын жеңілдетуге бағытталған.

Паллиативті көмектің міндеттері.* Анальгезия: дәрі-дәрмектермен және дәрілік емес әдістермен (мысалы, массаж, физиотерапия) ауырсыну белгілерін тиімді басқару.

* Басқа белгілерді бақылау: ентігу, жүрек айну, құсу, ұйқысыздық, депрессия және науқастың өмір сүру сапасын төмендететін басқа белгілердің төмендеуі.

* Психологиялық қолдау: науқас пен оның отбасындағы стрессті, депрессияны және басқа психоэмоционалды жағдайларды жеңуге көмектесу.

* Пәнаралық жұмысты үйлестіру: пациентке күтім жасаудың кешенді тәсіліне ықпал ететін әртүрлі мамандардың (дәрігерлер, медбикелер, психологтар, әлеуметтік қызметкерлер) өзара іс-қимылын қамтамасыз ету.

* Рухани және экзистенциалды қолдау: пациентке және оның отбасына өмір мен өлімнің діни және философиялық аспектілеріне қатысты мәселелерді шешуге көмектесу.

* Өмірдің соңындағы күтім: науқастың лайықты өліміне жағдай жасау, оның жайлылығын қамтамасыз ету, азапты азайту, өмірдің соңғы күндерінде оның таңдауы мен қалауына құрметпен қарау.

Паллиативті көмекке мұхтаж науқастардың өмір сүру сапасын жақсарту.

Паллиативті көмек тек медициналық көмек емес, бұл пациенттің және оның отбасының физикалық, психоэмоционалды және рухани жағдайын ескеретін жан-жақты тәсіл. Паллиативті көмектің негізгі міндеттеріне ауырсынуды басқару, симптомдарды бақылау, психологиялық қолдау, оқыту және ақпараттандыру, моральдық және рухани сүйемелдеу кіреді. Паллиативті көмектің негізгі мақсаты- емделмейтін аурулары бар науқастардың өмір сүру сапасын жақсарту.

4.Көрнекі материалдар: 15-20 слайд

5.Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

6.Бақылау сұрақтары:

1. Паллиативті көмек дегеніміз не және ол дәстүрлі медициналық тәсілден қалай ерекшеленеді?
2. Емделмейтін аурулары бар науқастарға күтім жасау кезінде паллиативтік көмектің негізгі мақсаттары қандай?
3. Пациенттерге паллиативтік көмек көрсететін медициналық топтың алдында қандай негізгі міндеттер тұр?

№3 дәріс

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		№72/11 ()
Дәріс кешені		20 беттің 6 беті

1. Тақырыбы: «Инкурабельді науқас»

2. Мақсаты: Инкурабельді науқасқа паллиативті көмек көрсетудің мақсаты-ауруды тиімді басқару, симптомдарды бақылау және пациенттің өзіне де, оның отбасына да эмоционалды, әлеуметтік және психологиялық қолдау көрсету арқылы азапты азайту және өмір сапасын жақсарту

3. Дәріс тезистері:

«Инкурабельді науқас»

Инкурабельді науқастарға паллиативтік көмек.

Инкурабельді науқас-бұл емделмейтін ауруы бар пациент, оның соңғы сатысында толық емделуге қол жеткізу мүмкін емес, бірақ емдеу азапты жеңілдетуге және өмір сүру сапасын сақтауға бағытталған болуы мүмкін. Мұндай науқастар заманауи медицина әдістерімен емделмейтін созылмалы немесе терминалды ауруларға тап болады және емдеу мен күтімге ерекше көзқарасты қажет етеді. Паллиативтік көмек инкурабельді пациенттерге медициналық көмек көрсетудің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады, өйткені ол физикалық және психологиялық азапты азайтуға, сондай-ақ осы қиын кезеңде науқас пен оның отбасын қолдауға бағытталған.

Инкурабельді пациент -бұл қазіргі заманғы медициналық әдістер тұрғысынан емделмейтін адам. Бұл байланысты болуы мүмкін:

* Емделмейтін созылмалы аурулар(мысалы, Альцгеймер ауруы, өкпенің созылмалы обструктивті ауруы).

* Соңғы сатыдағы қатерлі ісік патологиясы.

* Тұрақты зақымдануға әкелетін жарақаттар.

* Емдеуге жауап бермейтін және болжамы қолайсыз неврологиялық немесе кардиологиялық аурулар.

Инкурабельді науқастың негізгі сипаттамасы-аурудың дамуын емдеуге немесе тоқтатуға қабілетті радикалды ем жүргізу мүмкіндігінің болмауы.

Инкурабельді науқастарға паллиативтік көмек. Паллиативті көмек-бұл медициналық практикадағы ауруды емдеуге емес, емдеуге бағытталған тәсіл:

* Ауырсынуды және басқа ауыр белгілерді жеңілдету.

* Аурудың барлық кезеңдерінде науқас пен оның отбасын қолдау.

* Науқастың өмір сүру сапасын сақтау.

* Психологиялық және әлеуметтік қолдауды қамтамасыз ету.

* Күтім мен өлім процесінде науқастың қадір-қасиетін құрметтеу.

4.Көрнекі материалдар: 15-20 слайд.

5.Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

6. Бақылау сұрақтар (кері байланыс):

Инкурабельді науқастардың тамақтану мәзірі қандай?

Науқасты және оның жанұя мүшелерін оқыту туралы айтып беріңіз.

Дәріс № 4

Тақырыбы: Паллиативті көмекке көрсеткіштер.

Мақсаты: Паллиативтік көмек тағайындау туралы шешім қабылдау үшін пациенттің жағдайын бағалау тәсілдерін меңгеру.

Дәріс тезистері:

Паллиативті көмек ауруды емдеуге болмайтын немесе емдеу тиімсіздікке, жанама әсерлерге

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		№72/11 ()
Дәріс кешені		20 беттің 7 беті

немесе науқастың өмір сапасының нашарлауына әкелетін жағдайларда көрсетіледі. Көрсеткіштерді бірнеше топқа бөлуге болады:

Науқас емделмейтін аурудың соңғы сатысында болғанда және алдағы айларда немесе апталарда өлім күтіледі. Мұндай жағдайларда пациенттің жайлылығын қамтамасыз ету үшін паллиативті көмек қажет.

Паллиативті көмекке көрсеткіштер. Паллиативті көмек көрсетілген аурулардың мысалдары:

- * Онкологиялық аурулар (кеш сатыдағы қатерлі ісік)
- * Созылмалы аурулар (мысалы, жүрек немесе бүйрек жеткіліксіздігінің соңғы сатысы)
- * Неврологиялық аурулар (мысалы, Альцгеймер ауруы немесе склероз сияқты нейродегенеративті аурулардың кеш сатысы)
- * Өкпенің созылмалы обструктивті ауруы (ӨСОУ) соңғы сатысында.

Ауруды толық емдеу мүмкін болмаған кезде, бірақ медициналық шаралар үздіксіз жүргізіледі.

Ауруды толық емдеу мүмкін болмаған кезде, бірақ медициналық шаралар пациенттің жағдайын айтарлықтай жақсартып алмайды және тек симптомдарды азайтуға бағытталған.

Мысалдар:

* Ұзақ мерзімді бақылауды және ауруханаға жатқызуды қажет ететін созылмалы аурулар, мысалы, созылмалы жүрек жеткіліксіздігі немесе асқинулары бар қант диабетінің кеш кезеңдері.

* Прогрессивті неврологиялық бұзылулары бар ауыр бас миының жарақаты сияқты органдардың тұрақты зақымдануы.

Ауырсыну синдромы соншалықты айқын болған кезде, оны стандартты емдеу арқылы бақылау мүмкін емес және науқас ауырсынуды және басқа белгілерді жеңілдету үшін үнемі көмекке мұқтаж.

Пациенттің жағдайын бағалау. Мысалдар:

Операция жасалмайтын қатерлі ісік, онда ауырсыну әдеттегі аналгетикалық әдістеріне жауап бермейді.

Омыртқаның, буындардың, жүйке жүйесінің созылмалы ауруларымен байланысты ауырсыну (мысалы, жарақаттардан, инфекциялардан, неврологиялық аурулардан кейін).

Емделмейтін аурулардан зардап шегетін науқастар жиі ауыр психологиялық жағдайларға тап болады.

4.Көрнекі материалдар: 15-20 слайд.

5.Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

6.Бақылау сұрақтары:

1. Паллиативті көмек көрсетудің негізгі мақсаттары қандай және олар дәстүрлі емдеу мақсаттарынан қалай ерекшеленеді?
- 2.Паллиативті көмек пациенттің отбасын қалай қолдай алады және бұл қолдаудың маңыздылығы неде?

Дәріс № 5

1.Тақырыбы: Паллиативтік көмек көрсету тәртібі, инновациялық тәсіл.

2.Мақсаты: Студенттерді емделмейтін аурулары бар науқастардың өмір сүру сапасын жақсартуға, жаңа технологиялар мен әдістерді енгізуге, инновациялық тәсілді дамытуға бағытталған паллиативтік көмек көрсетудің жаңа заманауи тәсілдерімен таныстыру.

3.Дәріс тезистері:

Паллиативті көмектің инновациялық тәсілдері.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ()
Дәріс кешені	20 беттің 8 беті

Телемедицина мен цифрлық интеграция.

Паллиативті көмектің инновациялық тәсілдері. Медициналық технологиялардың, әлеуметтік қызметтердің және психологиялық тәжірибелердің дамуымен паллиативтік көмектің сапасын едәуір арттыратын жаңа тәсілдер пайда болды. Міне, осы жаңалықтардың бірнешеуі.

Телемедицина мен цифрлық интеграция. Телемедицина-бұл пациенттердің жағдайын қашықтықтан бақылау үшін технологияны қолдану. Бұл тәсіл мүмкіндік береді:

- * Шалғай аудандарда паллиативтік көмекке қол жеткізуді қамтамасыз ету.
- * Ауырсыну деңгейі, ауырсынуды басатын дәрілерді қолдану, қан қысымы және басқа да нақты уақыттағы параметрлер сияқты пациенттердің жағдайын бақылау.
- * Дәрігерлермен, психологтармен, әлеуметтік қызметкерлермен онлайн-кеңес жүргізу.
- * Ауруханаға жатқызу санын азайту және медициналық мекемелерге жүктемені азайту.

Науқастың ауырсынуын немесе жағдайын бақылау және дәрі дәрмектердің дозасын түзету немесе жаңа терапевтік шараларды тағайындау үшін емдеуші дәрігерге деректерді жіберу үшін мобильді қосымшаларды пайдалану.

Мобильді топтарды қолдана отырып, үйдегі паллиативті көмек. Жаңашыл бағыттардың бірі-мобильді командаларды қолдана отырып, үйде тікелей паллиативті көмек көрсету. Мобильді топтарға мыналар кіреді:

- * Дәрігерлер
- * Медбикелер
- * Психологтар
- * Әлеуметтік қызметкерлер

Бұл мамандар пациенттер мен олардың отбасыларына аурудың белгілерімен күресуге көмектеседі, психоәлеуметтік қолдау көрсетеді және үйде күтімді ұйымдастыруға көмектеседі. Бұл пациенттерге таныс ортада қалуға мүмкіндік береді, бұл олардың өмір сүру сапасын айтарлықтай арттырады. "Үйдегі паллиативтік көмек" сияқты бағдарламалар пациенттерге ұзақ мерзімді ауруханаға жатқызудан аулақ болу және үй жағдайында жайлылықты қамтамасыз ету арқылы қолдау көрсетеді.

4.Көрнекі материалдар: 15-20 слайд.

5.Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

6. Бақылау сұрақтары:

- 1.Топтық тәсіл (оның ішінде дәрігерлер, психологтар, әлеуметтік қызметкерлер және рухани қызметкер) паллиативті күтімнің сапасын жақсартуға қалай ықпал етеді?
- 2.Пациенттер мен олардың отбасыларындағы стресс пен мазасыздықты азайту үшін паллиативтік көмекке психоэмоционалды қолдаудың қандай инновациялық тәсілдерін енгізуге болады?

Дәріс № 6

1.Тақырыбы: Мультидисциплинарлық тәсілді пайдалана отырып, жан-жақты паллиативтік көмек көрсету.

2.Мақсаты: Мультидисциплинарлық тәсілді паллиативті көмекке мұхтаж науқастардың өмір сүру сапасын жақсартуға бағытталған кешенді тәсіл ретінде қолдану.

3.Дәріс тезистері:

Паллиативті көмектің негізгі принциптері.

Мультидисциплинарлық тәсілді қолдану.

Паллиативті көмек-бұл емделмейтін аурулардан зардап шегетін науқастардың өмір сүру сапасын жақсартуға, сондай-ақ олардың физикалық, эмоционалды, психологиялық және

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		№72/11 ()
Дәріс кешені		20 беттің 9 беті

әлеуметтік әл-ауқатын сақтауға бағытталған медициналық практикадағы ерекше тәсіл. Ол көпсалалы тәсілге негізделген, бұл әр түрлі мамандардың өзара әрекеттесуін білдіреді, олардың әрқайсысы пациентті қолдауға өз үлесін қосады.

1. Паллиативті көмектің негізгі принциптері.

Паллиативті көмек бірнеше негізгі мәселелерді шешуге бағытталған:

- * Ауырсынуды басқару және симптомдарды бақылау.
- * Науқастың және оның отбасының психологиялық жағдайын қолдау.
- * Әлеуметтік қолдау, күнделікті өмір мәселелеріне көмек.
- * Қажет болса, рухани көмек көрсету.
- * Пациенттің жеке құндылықтары мен қалауларын құрметтеуді қамтамасыз ету.

Паллиативтік көмек көрсетудегі көпсалалы тәсіл медицинаның әртүрлі салалары мен сабақтас пәндер мамандарының қатысуын көздейді. Бұл пациент пен оның отбасының қажеттіліктерін толық қанағаттандыруға мүмкіндік береді. Команда мыналарды қамтуы мүмкін:

Мультидисциплинарлық тәсілді қолдану.

- * Дәрігер-симптомдарды басқарумен (мысалы, ауырсыну, ентігу, жүрек айну) және емдеуді үйлестірумен айналысатын маман.
- * Медбике-науқастың жағдайын үнемі бақылау, отбасын күту мен оқытуға көмек көрсету.
- * Психолог-науқас пен оның отбасын эмоционалды және психологиялық тұрғыдан қолдау
- * Әлеуметтік қызметкер-әлеуметтік қолдауды ұйымдастыруға, заңды және тұрмыстық мәселелерді шешуге көмек көрсету.
- * Физиотерапевт және кәсіби терапевт-физикалық белсенділікпен, оңалтумен, қозғалыс бұзылыстарын түзетумен жұмыс істеу.
- * Рухани тәлімгер — қажет болса, науқастың діни және мәдени дәстүрлеріне сәйкес рухани қолдау көрсету.
- * Отбасылық дәрігер немесе терапевт-созылмалы ауруларды басқару және науқастың жалпы денсаулығын қолдау.

4.Көрнекі материалдар: 15-20 слайд.

5.Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

7. Бақылау сұрақтары:

Мультидисциплинарлық тәсілдің тиімді паллиативті көмек үшін маңызы қандай?

Паллиативті көмектің мультидисциплинарлық мамандар тобына кім кіреді және әр маман қандай функцияларды орындайды?

Дәріс №7

1.Тақырыбы: Науқастарға психоәлеуметтік және рухани қолдау көрсету арқылы паллиативті көмек.

2.Мақсаты: Студенттерге психоәлеуметтік және рухани аспектілерді ескере отырып, науқастарға паллиативтік көмек көрсетуге қажетті дағдылар мен білімдерін дамыту.

3.Дәріс тезистері:

Паллиативті науқастардың негізгі психосоциологиялық мәселелері.

Паллиативтік көмек көрсетудегі рухани қолдау

Рухани қамқорлықтың тәжірибесі.

Психосоциологиялық қажеттіліктер науқастың эмоционалдық жағдайымен, ауруға деген қатынасымен және отбасынан әрі әлеуметтік желілерден қолдау алу қажеттілігімен байланысты.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ()
Дәріс кешені	20 беттің 10 беті

1.1. Паллиативті науқастардың негізгі психосоциологиялық мәселелері:

- **Өлім мен жалғыздық қорқынышы:** Аурудың соңғы кезеңінде жүрген науқастар өлімнен, болашақтағы жақындарының тағдырынан қорқады, олар жиі жалғыздықты сезінеді.
- **Мазасыздық пен депрессия:** Емдеуге мүмкін еместік, қалыпты өмірдің жоғалуы, күтім жасау қажеттілігі мазасыздық пен депрессияның дамуына алып келуі мүмкін.
- **Оқшаулану:** Әлеуметтік белсенділіктің және қоршаған ортаның жоғалуы. Науқастар қоғамнан және отбасынан бөлініп қалғандай сезінуі мүмкін.

1.2. Психосоциологиялық қолдау әдістері:

- **Психологиялық көмек:** Психологтар мен психотерапевтердің білікті қолдауы науқастарға мазасыздық, депрессия, қорқыныш және ауруды қабылдау мәселелерін жеңуге көмектеседі. Бұл жеке жұмыс немесе отбасылық терапия болуы мүмкін.
- **Отбасылық қолдау:** Науқаспен ғана емес, оның жақындарымен де жұмыс істеу маңызды, оларды науқаспен дұрыс қарым-қатынас жасауға үйрету, жоғалтуларды жеңуге көмектесу қажет.
- **Топтық терапия:** Кейбір науқастар үшін өз жағдайында болған басқа адамдармен әңгімелесу пайдалы болуы мүмкін. Бұл жалғыздық сезімін азайтуға және өзінің жағдайын түсінуге көмектеседі.

2. Паллиативті көмек кезінде рухани қолдау

Рухани қолдау науқастың ішкі сезімдерін, өмірге, өлімге, сенімге және моральдық мәселелерге деген қатынасын қамтиды. Бұл өмірдің соңғы кезеңінде ерекше маңызды болуы мүмкін.

2.1. Руханилықтың паллиативті көмек көрсетудегі рөлі:

- **Аурудың мәні мен қабылдануы:** Көптеген науқастар үшін ауруының мәнін түсіну, азаптың себептерін анықтау және өлімге дайындалу маңызды. Рухани тәжірибе ішкі тепе-теңдікті табуға және болашақтағы неизбежді қабылдауға көмектеседі.
- **Психологиялық жеңілдік:** Діни рәсімдер, дұғалар, медитация науқастарға жұбаныш пен тыныштық көзі бола алады. Сенім қолдау мен жоғары күштермен байланыс сезімін береді.
- **Дін қызметкерлерімен қарым-қатынас:** Пациенттің сенімі бойынша дін қызметкерлерімен сөйлесу маңызды. Бұл конфессиялық қолдау және діни рәсімдер, мысалы, шоқындыру, рухани қызмет көрсету, дұғалар болуы мүмкін.

2.2. Рухани көмектің практикасы:

- **Рухани кеңесшілер:** Кейбір медициналық мекемелерде арнайы оқытылған рухани кеңесшілер немесе капелландар жұмыс істейді, олар науқастармен әңгімелесіп, діни рәсімдер өткізеді және науқастарға қиын кезеңдерде қолдау көрсетеді.
- **Рухани және медициналық көзқарастардың интеграциясы:** Рухани қолдау медициналық кеңестермен қарама-қайшы болмауы керек, керісінше оларды үйлестіре отырып толықтыруы қажет. Мысалы, медбикелер мен дәрігерлер науқасқа рухани жетекшімен әңгімелесу мүмкіндігін ұсынуы мүмкін, егер бұл оның тілектеріне сәйкес келсе.

4.Көрнекі материалдар: 15-20 слайд.к

5. Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

6.Бақылау сұрақтары:

- Паллиативті көмек алатын науқастарда жиі кездесетін психосоциологиялық және рухани қажеттіліктер қандай және оларды қалай анықтауға болады?
- Паллиативті көмек көрсету кезінде науқастың психосоциологиялық және рухани қолдауын қамтамасыз етуде көпсалалы топтың (дәрігерлердің, психологтардың, әлеуметтік қызметкерлердің, дін қызметкерлерінің) рөлі қандай?

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		№72/11 ()
Дәріс кешені		20 беттің 11 беті

Дәріс №8

1. Тақырыбы: Хирургиялық емдеудің салдары бар науқастарды емдеу принциптері.

2. Мақсаты: Хирургиялық емдеу салдарынан пайда болған ауруларды емдеудің негізгі принциптерін қарастыру, соның ішінде диагностика, алдын алу, асқынуларды емдеу және пациенттерді реабилитациялау.

3. Дәріс тезистері:

Операциядан кейінгі асқынулардың классификациясы.

Операциядан кейінгі пациенттерді басқарудың принциптері.

Инфекциялық асқынулардың алдын алу.

Хирургиялық емдеу медицинадағы маңызды құрамдас бөлік болып табылады, әсіресе көптеген ауруларды, жарақаттарды және оперативті араласуды қажет ететін жағдайларды емдеуде. Алайда, операциядан кейінгі кезең әртүрлі асқынулар мен салдарлармен қиындалуы мүмкін. Операциядан кейінгі сәтті қалпына келтіру тек операцияның өзіне ғана емес, сонымен қатар пациентті операциядан кейін дұрыс басқаруға да байланысты екенін түсіну маңызды.

1. Операциядан кейінгі асқынулардың классификациясы

Операциядан кейінгі асқынулар олардың табиғатына және пайда болу уақытына байланысты бірнеше топқа бөлінуі мүмкін:

Ерте асқынулар (операциядан кейінгі алғашқы 48 сағатта):

Қан кетулер

Инфекциялар

Тромбообразия

Қосымша органдардың жарақаттары

Кеш асқынулар (көптеген күндер немесе апталардан кейін):

Тігістердің үзілуі

Тығыздағыштардың (спаек) пайда болуы

Операциядан кейінгі инфекциялар

Пневмония

Ұзақ уақытқа созылған қозғалыссыздық синдромы

Асқынулардың даму қаупі операция түріне, пациенттің операцияға дейінгі жағдайына, созылмалы аурулардың бар-жоғына, иммундық жүйенің жағдайына, операциядан кейінгі күтім деңгейіне байланысты.

2. Операциядан кейінгі пациенттерді басқарудың принциптері

Операциядан кейінгі пациенттерді басқару асқынулардың тәуекелін азайтуға, проблемаларды уақытында анықтауға және тиімді қалпына келтіруге бағытталған.

2.1. Өмірлік маңызды функцияларды бақылау

Операциядан кейінгі алғашқы сағаттар мен күндерде пациенттің жағдайын мұқият бақылау қажет. Негізгі аспектілер:

Дем алу мониторингі: Қанның оттегімен қанығу деңгейін үнемі өлшеу, дем алудың жиілігін бақылау.

Кардиоваскулярлық мониторинг: Пульс жиілігі, қан қысымы, электрокардиограмма.

Температураны бақылау: Гипотермия немесе гипертермияның ерте анықталуы инфекцияның бар екенін көрсетуі мүмкін.

2. Инфекциялық асқынулардың алдын алу

Антибиотикотерапия: Операциядан кейінгі инфекциялардың алдын алу үшін антибиотиктер

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		№72/11 ()
Дәріс кешені		20 беттің 12 беті

қолдану. Препараттарды таңдау операцияның түріне және ықтимал патогендерге байланысты.

Жараларды өңдеу: Тұрақты таңу материалдарын ауыстыру, хирургиялық тігістердің күйін бақылау, инфекция белгілері (қызару, ісіну, температураның көтерілуі).

2.3. Тромбообразияның алдын алу

Операциядан кейін пациенттерде әсіресе іш қуысы органдары мен төменгі аяқтарда үлкен операциялардан кейін тромбоздың дамуы жоғары қауіп тудырады.

Алдын алу әдістері. Антикоагулянтты терапия: Операциядан кейін алғашқы күндерде төмен молекулалық гепариндер немесе басқа антикоагулянттарды қолдану.

Физикалық белсенділік: Пациентті қарапайым қимылдар жасауға ынталандыру, мысалы, төсекте бұрылу, аяқтарды қозғалу.

Механикалық профилактика: Аяқтарды қысатын шұлықтар немесе аяқтарды қысу үшін құрылғыларды пайдалану.

4.Көрнекі материалдар: 15-20 слайд.

5.Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

6. Бақылау сұрақтары:

1. Операциядан кейінгі асқынулар, мысалы, инфекциялар мен тромбообразияның алдын алу және емдеудің негізгі принциптері қандай болуға тиіс?
2. Хирургиялық араласудан кейін пациенттерді реабилитациялауда қандай роль атқарады және денсаулықты қалпына келтіру мен өмір сапасын жақсарту үшін физикалық және психологиялық реабилитацияның қандай әдістері тиімді болуы мүмкін?

Дәріс № 9

1. Тақырыбы: Қатерлі ісіктен емделген, бірақ химиотерапия, сәулелену, хирургиялық емдеудің салдары бар науқастарды басқару принциптері.

2. Мақсаты: Химиотерапия, радиациялық емдеу және хирургиялық араласу нәтижесінде пайда болатын кешенді асқынуларды диагностикалау және алдын алу.

3. Дәріс тезистері:

Химиотерапия, радиация және хирургиялық емнің салдарлары

Ұзақ мерзімді тері және тамыр проблемалары.

Медициналық реабилитация.

Қазіргі онкология көптеген қатерлі ісіктерді диагностикалау және емдеуде елеулі жетістіктерге жетті. Көптеген науқастар, қатерлі ісіктен айығып, ремиссия кезеңіне өтеді. Алайда, рақпен күресу үшін жүргізілген емдеу әдістері, соның ішінде химиотерапия, радиациялық емдеу және хирургиялық араласу, ұзақ мерзімді салдарларға әкелуі мүмкін. Бұл салдарлар науқастардың өмір сүру сапасына айтарлықтай әсер етуі мүмкін және бұл пациенттерге кешенді көмек көрсетуді талап етеді.

Бұл лекцияның мақсаты – қатерлі ісіктен айығып, бірақ емдеудің салдарынан қиындықтар көріп жүрген пациенттерді басқару принциптерін қарастыру.

1. Химиотерапия, радиация және хирургиялық емнің салдарлары

1.1. Химиотерапия

Химиотерапия — бұл қатерлі ісіктерді емдеуде қолданылатын басты әдістердің бірі, ол ісік жасушаларын жою үшін дәрілерді қолдануды қамтиды. Алайда химиотерапия келесі жанама әсерлерді тудыруы мүмкін:

- **Гематологиялық бұзылулар:** анемия, нейтропения, тромбоцитопения, инфекциялар мен қан кету қаупін арттырады.
- **Ағзаларға токсикалық әсерлер:** бауыр, бүйрек, жүрек зақымдануы.
- **Неврологиялық бұзылулар:** нейропатия, бас ауруы, шаршау, когнитивті бұзылулар.

O'NTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ()
Дәріс кешені	20 беттің 13 беті

- **Психоэмоционалдық салдарлар:** депрессия, алаңдаушылық, стресс.
- **Тері мен шаштың мәселелері:** шаштың түсуі, дерматит.

1.2. Радиациялық емдеу

Радиациялық терапия — бұл қатерлі ісік жасушаларын жою үшін иондық сәулеленуді қолданатын емдеу әдісі. Бұл әдіс келесі салдарларға әкелуі мүмкін:

- **Радиацияға ұшыраған тіндер мен ағзалар:** тері, шырышты қабықтар, өкпе, ішек, қуықтың зақымдануы.
- **Радиациялық күйіктер:** қызару, қабыршақтану, ойықтар.
- **Ұзақ мерзімді тері және тамыр проблемалары.**
- **Ағзалардың қызметінің бұзылуы:** мысалы, егер кеуде аумағына радиация жасалса, жүрек пен өкпе функцияларының бұзылуы.

1.3. Хирургиялық ем

Хирургиялық араласулар ісіктерді алып тастау үшін жасалады, бірақ олар келесі салдарларға әкелуі мүмкін:

- **Физикалық өзгерістер:** ағзаның немесе оның бөліктерінің жоғалуы, бұл ағзаның қалыпты жұмысын бұзады (мысалы, аяқты ампутациялау, сүт безін алып тастау, ішкі ағзаларды алып тастау).
- **Тыртықтардың пайда болуы:** ауырсыну, қозғалыстың шектелуі, ағзалардың қызметінің бұзылуы.
- **Психологиялық салдарлар:** стресстік жағдайлар, депрессия, өз-өзіне баға беру мен әлеуметтік бейімделу мәселелері, әсіресе дененің көрінетін бөліктері алынған жағдайда.
- **Қайталану қаупі:** сәтті емдеуден кейін де хирургиялық араласу қайталанудың мүмкіндігін арттыруы мүмкін.

2. Пациенттерді емдеудің принциптері

2.1. Пациенттің жағдайын бағалау

Емдеудің негізгі кезеңі аяқталғаннан кейін пациенттің жалпы жағдайын толық бағалау маңызды. Бұл диагностика келесі аспектілерді қамтиды:

- **Жалпы анализдер:** қанның деңгейі, бауыр мен бүйрек қызметі.
- **Психологиялық жағдай:** стресс, депрессия, алаңдаушылық деңгейін бағалау.
- **Функционалды диагностика:** қозғалыс белсенділігін, когнитивті бұзылуларды, тыныс алу, ас қорыту және басқа да ағзалардың жағдайын бағалау.

2.2. Медициналық реабилитация

Рақтан кейінгі реабилитация бірнеше маңызды аспектілерді қамтиды:

- **Физикалық реабилитация:**
 - Қозғалыс белсенділігін, төзімділікті және күшті қалпына келтіруге арналған физикалық жаттығулар.
 - Массаж, физиотерапия, ЛФК (емдік физикалық жаттығулар) бұлшықеттер мен буындардың жағдайын жақсартуға көмектеседі.
- **Респираторлық реабилитация:** тыныс алу органдарына ота немесе радиация жасаған пациенттер үшін өте маңызды.
- **Психологиялық қолдау:**
 - Эмоционалдық жағдайды түзету үшін психотерапевттің көмегі.
 - Депрессия, алаңдаушылық және стресс деңгейін төмендетуге бағытталған терапия, әсіресе онкологиялық пациенттер үшін маңызды.
- **Диетотерапия:** ағзаны қалпына келтіру үшін теңдестірілген тағам, иммундық жүйені нығайту және салмақты қалыпқа келтіру.

4. Көрнекі материалдар: 15-20 слайд.

5. Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ()
Дәріс кешені	20 беттің 14 беті

6. Бақылау сұрақтары:

1. Химиотерапия мен радиациялық емнен кейін пациенттерде қандай негізгі асқынулар пайда болуы мүмкін?
2. Онкологиялық емнен кейін пациенттерді басқаруда междисциплинарлық тәсілді қолданудың маңызы қандай?

Дәріс № 10

1.Тақырыбы: Науқастың туыстары мен еріктілерін стационарда және үйде паллиативтік көмек көрсетуге үйрету.

2.Мақсаты: Стационарда және үйде пациенттерге паллиативтік көмек көрсету негіздеріне науқастың туыстарына және волонтерлерді үйрету, соның ішінде күтім жасау, ауырсынуды жеңілдету және психоэмоционалдық қолдау көрсету.

3.Дәріс тезистері:

Науқас пен оның отбасына эмоционалды қолдау көрсету.

Паллиативтік көмек көрсетудегі туыстарының рөлі.

Волонтерді оқыту.

Паллиативті көмек туралы түсінік. Паллиативті көмек науқастың өмір сапасын жақсартуға бағытталады, ауруды емдеуге емес.

Паллиативті көмектің негізгі мақсаттары:

Ауырсынуды басу және басқа да физикалық симптомдарды жеңілдету (мысалы, тыныс жетіспеушілігі, жүрек айну, шаршау).

Науқас пен оның отбасы мүшелеріне эмоционалды қолдау көрсету.

Духани қажеттіліктерді қолдау.

Әлеуметтік мәселелерді шешуге көмек көрсету (мысалы, қаржылай қолдау, күтім ұйымдастыру).

Паллиативті көмектегі туыстардың рөлі. Туыстар науқасқа қолдау көрсетуде маңызды рөл атқарады. Олар тек физикалық күтімді қамтамасыз етіп қана қоймай, сонымен қатар эмоционалдық және психологиялық көмек көрсетеді. Туыстар науқасқа күтім жасау ұзақ әрі қиын болуы мүмкін екеніне дайын болулары керек, бұл стационарлық жағдайларда да, үйде де болады.

Туыстардың міндеттері. Науқасқа күтім жасау, күнделікті істерге көмек көрсету: тамақтандыру, гигиеналық шаралар, қозғалту.

Медициналық ұсыныстарды орындауды бақылау, дәрі-дәрмек қабылдау.

Эмоционалдық қолдау көрсету, белсенді тыңдау, проблемаларды шешуге көмектесу.

Үйде жайлы және қауіпсіз жағдай жасау.

Стресс пен шаршауды басқару.

Туыстарды оқыту. Науқасқа күтім жасаудың негіздері: науқасты дұрыс бұру, гигиеналық шараларды жүргізу, дәрі-дәрмектер арқылы ауырсынуды жеңілдету.

Симптомдарды түсіну және оларды басқару: ауырсыну, стресс, депрессия белгілерін тану.

Науқаспен тиімді қарым-қатынас орнату: рухани жайлылықты қолдау, науқастың қажеттіліктерін ескере отырып әңгімелесу.

Паллиативті көмектегі волонтерлердің рөлі. Волонтерлер — бұл науқастар мен олардың отбасыларына көмек көрсету үшін ақысыз жұмыс істейтін адамдар. Олар стационарда да, үйде де жұмыс істей алады. Волонтерлердің міндеті — медициналық қызметкерлер мен туыстарға жүктемені жеңілдету, күтім мен қолдау көрсету арқылы көмек көрсету.

Волонтерлердің міндеттері: Науқастар мен олардың отбасыларына моральдық және психологиялық қолдау көрсету.

O'NTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ()
Дәріс кешені	20 беттің 15 беті

Күнделікті істерді ұйымдастыруға көмек көрсету (мысалы, сатып алу, үй жинау, тамақтануға көмек). Науқастың белсенді әлеуметтік өмірін қолдау үшін демалыс шараларын ұйымдастыру.

Науқастар мен олардың туыстарын мамандарға (психологтар, әлеуметтік қызметкерлер) жолдау.

Волонтерлерді оқыту. Науқастарға қауіпсіз күтім жасаудың негіздері, жарақаттар мен инфекциялардың алдын алу әдістері. Науқастардың психоэмоционалды қажеттіліктерін түсіну: қатты эмоциялармен күресіп жатқан науқастармен қалай байланысу керек.

Науқастармен қарым-қатынас жасау ережелері, сенім мен үмітті сақтау қажет болғанда қолдау көрсету. Науқастың отбасына ауыртпалықты жеңілдетуге және эмоционалды қиындықтармен күресуге көмек көрсету.

4.Көрнекі материалдар: 15-20 слайд.

5.Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

6.Бақылау сұрақтары:

1. Туыстар мен волонтерлер паллиативтік көмек көрсету үшін қандай негізгі дағдыларды меңгеруі керек?
2. Паллиативтік науқастармен жұмыс істейтін туыстар мен волонтерлердің эмоционалды жағдайын қалай қолдауға болады?

Дәріс № 11

1. Тақырыбы: Паллиативтік көмек көрсету бойынша ұтқыр бригадалар және көпбейінді мамандар тобының жұмысын ұйымдастыру.

2. Мақсаты: Мобильді бригадалар мен көпсалалы мамандар тобының тиімді жұмысын ұйымдастыру, науқастарға үйде және стационарда қолжетімді әрі сапалы паллиативтік көмек көрсету.

3. Дәріс тезистері:

Мобильді бригадалар: ұғымы мен мақсаттары.

Мобильді бригадалардың міндеттері.

Мамандар арасындағы өзара іс-қимылды ұйымдастыру.

Мобильді бригадалар: ұғымы мен мақсаттары. Мобильді бригадалар — бұл науқастарға үйде паллиативтік көмек көрсететін мамандар тобы. Мобильді бригадалардың негізгі мақсаты — науқастардың өмір сапасын жақсарту, ауырсынуды жеңілдету және олардың отбасыларына қолдау көрсету.

Мобильді бригаданың құрамына мыналар кіруі мүмкін. Паллиативтік маман-дәрігер — емдеу жүргізу, дәрілерді тағайындау, науқастың жағдайын бақылау, басқа мамандармен әрекеттесуді үйлестіру. Мейірбике — медициналық процедуралар жүргізу (инъекциялар, таңғыштар), науқастың жағдайын бақылау.

Әлеуметтік қызметкер — әлеуметтік көмек көрсету, тұрмыстық мәселелерді шешу, қолдау көрсету.

Психолог — науқасқа және оның туыстарына психологиялық қолдау көрсету.

Физиотерапевт және эрготерапевт — физикалық белсенділікті сақтау немесе қалпына келтіру.

Мобильді бригадалардың міндеттері:

Паллиативтік көмектің 24 сағат бойы қолжетімділігін қамтамасыз ету.

Науқастарды ауруханаға жатқызуды азайту үшін үйде толыққанды көмек көрсету.

Туыстар мен волонтерлерді науқастарға дұрыс күтім көрсетуді үйрету.

2. Көпсалалы мамандар тобының жұмысы

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		№72/11 ()
Дәріс кешені		20 беттің 16 беті

Көпсалалы мамандар тобы — бұл түрлі салалардың мамандары бірігіп жұмыс істейтін команда, олардың мақсаты — науқастың барлық мәселелерін кешенді түрде шешу.

Топ мүшелерінің міндеттері:

Медициналық мамандар (дәрігерлер, мейірбикелер) ауруды бақылау, емдеуді тағайындау, симптомдарды басқару.

Әлеуметтік қызметкерлер әлеуметтік қолдау көрсету, тұрмыстық мәселелерді шешу, науқасқа көмек көрсету.

Психологтар науқасқа және оның туыстарына эмоционалдық қолдау көрсету, психологиялық қиындықтарды жеңуге көмектесу.

Духовенство (қажет болса) рухани мәселелерді шешуге көмектесу, моральдық қолдау көрсету.

Координатордың рөлі: Әр пациенттің үйлестірушісі болуы керек, ол барлық көмек көрсету процесін бақылап, мамандар арасындағы өзара іс-қимылды ұйымдастырады, сонымен қатар науқас пен оның отбасымен байланыста болады.

Мамандар арасындағы өзара іс-қимылды ұйымдастыру. Мобильді бригадалардың тиімді жұмыс істеуі үшін мамандар арасында дұрыс өзара іс-қимыл мен байланыс орнату өте маңызды. Бұл: кезектесіп жұмыс істеу үшін үнемі көпсалалы отырыстар ұйымдастыру, пациенттердің жағдайы мен емдеу жоспарын талқылау. Біріктірілген медициналық құжаттама пайдалану — әр маман пациенттің жағдайы мен емдеу жолдары туралы толық ақпаратқа ие болуы қажет. Әрбір маманның міндеттері мен жауапкершіліктерін айқындау — бұл ресурстарды тиімді пайдалану үшін маңызды.

Мобильді бригадалардың және көпсалалы мамандар тобының жұмысы пациенттерге сапалы паллиативтік көмек көрсету үшін аса маңызды. Бұл жұмысты тиімді ұйымдастыру үшін мамандардың, туыстар мен волонтерлердің өзара тығыз байланысы мен үйлесімділігі қажет. Барлық қатысушылардың бірлескен жұмысы науқастардың физикалық және эмоционалдық жағдайын жақсартуға, сондай-ақ олардың отбасыларына қолдау көрсетуге мүмкіндік береді. Тек осындай кешенді және үйлесімді тәсілдер арқылы науқастарға сапалы паллиативтік көмек көрсетіледі, олардың өмір сапасы жақсарады, ал қиын кезеңде туыстары мен жақындарына қажетті қолдау беріледі.

4.Көрнекі материалдар: 15-20 слайд.

5.Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

6.Бақылау сұрақтары:

- Паллиативтік көмек бойынша мобильді бригадалардың жұмысын ұйымдастыру аспектілері.
- Паллиативтік көмек көрсету бойынша мобильді бригадалар мен көпсалалы мамандар тобының жұмысын ұйымдастыру.

Дәріс № 12

1. Тақырыбы: Хоспистер. Хоспистік паллиативтік көмек көрсетудегі мәселелер.

2. Мақсаты: Хосписте паллиативтік көмек көрсету мәселелерін зерттеу, науқастарға күтім көрсету сапасын жақсарту бойынша ұсыныстар әзірлеу.

3. Дәріс тезистері:

Хоспис. Хоспистің негізгі мақсаттары.

Хоспистің жұмыс ережелері.

Қаржы мен ресурстардың жетіспеушілігі

Хоспис – бұл емделмейтін ауруы бар, өмірінің соңғы кезеңдеріндегі науқастарға паллиативтік көмек көрсететін медициналық мекеме. Хоспистердің негізгі мақсаты –

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казакхстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		№72/11 ()
Дәріс кешені		20 беттің 17 беті

науқастың өмір сапасын жақсарту, ауырсынуды жеңілдету, психологиялық қолдау көрсету және отбасы мүшелеріне көмектесу.

Хоспистің негізгі мақсаттары:

- Ауырсынуды және басқа симптомдарды бақылау.
- Науқас үшін жайлы өмір сүру жағдайларын қамтамасыз ету.
- Науқастың және оның отбасының эмоционалды, психологиялық қолдау.
- Өмірдің соңғы сатысына дайындалу және өлімге лайықты жолды қамтамасыз ету.

Хоспистік паллиативтік көмек көрсету мәселелері

Қаржыландыру және ресурстардың тапшылығы

Хоспистердің негізгі мәселелерінің бірі – қаржыландырудың тапшылығы. Бұл мынадай жағдайларға әсер етеді:

- Медициналық препараттар мен құрал-жабдықтардың шектеулі саны.
- Медициналық қызметкерлердің жалақысының жеткіліксіздігі.
- Хоспистердің аздығы және барлық науқастарға қызмет көрсету мүмкіндігінің болмауы.

Шешім:

Бұл мәселені шешу үшін:

- Хоспистік мекемелерге мемлекеттік және жеке инвестицияларды тарту.
- Мемлекеттік деңгейде қаржылық қолдау модельдерін әзірлеу (мемлекеттік субсидиялар, жеке қаражаттар).
- Қол жетімді ресурстарды тиімді пайдалану және хоспистердің тиімділігін арттыру.

2.2. Квалификацияланған кадрлардың тапшылығы

Хоспистерде жұмыс істейтін мамандардың жеткіліксіздігі – маңызды мәселе. Паллиативтік көмек көрсету ерекше білім мен дағдыны қажет етеді, сонымен қатар мамандардан жоғары деңгейде эмпатия мен төзімділік талап етіледі.

Шешім:

- Медициналық персоналды даярлау үшін арнайы білім беру бағдарламаларын әзірлеу.
- Қызметкерлердің біліктілігін арттыру курстарын және тренингтерін ұйымдастыру.
- Қызметкерлердің көмек көрсету процесінде еріктілерді тарту.

2.3. Хоспистік көмекке қолжетімділік мәселелері

Кейбір елдер мен аймақтарда хоспистік көмек қажетті науқастар үшін қол жетімді емес, себебі хоспистер саны шектеулі немесе олар қашықтықта орналасқан.

Шешім:

- Хоспистердің жаңа ғимараттарын салу, әсіресе шалғай және ауылдық аудандарда.
- Үй жағдайында көмек көрсету үшін мобильді паллиативтік бригадаларды дамыту.
- Науқастарға үйде көмек көрсету үшін икемді күтім нысандарын құру.

2.4. Ауырсыну мен өлімге қатысты қоғамдық түсініктің төмендігі

Көптеген науқастар мен олардың отбасылары, сондай-ақ медициналық қызметкерлер паллиативтік көмек пен хоспистердің маңыздылығын толық түсінбеуі мүмкін. Өлімге деген қорқыныш, мәдени және діни сенімдер көмекке жүгінуге кедергі келтіреді.

Шешім:

- Паллиативтік көмек туралы ақпараттық науқандар өткізу.
- Медициналық қызметкерлерді науқастарды ерте кезеңде хосписке бағыттаудың маңыздылығы туралы оқыту.
- Хоспистік мекемелерге деген стигманы төмендету үшін қоғамдық жұмыстар жүргізу.

2.5. Ұйымдастыру және үйлестіру мәселелері

Хоспистер мен басқа медициналық мекемелер мен әлеуметтік қызметтер арасындағы үйлестірудің болмауы ресурстардың тиімді пайдаланылмауына және науқастарға көмек көрсету процесінің қиындауына әкеледі.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		№72/11 ()
Дәріс кешені		20 беттің 18 беті

Шешім:

- Әртүрлі мекемелер мен қызметтер арасында үйлестіруді қамтамасыз ететін біртұтас ақпараттық желі құру.
- Хоспистер, ауруханалар, әлеуметтік және қайырымдылық ұйымдары арасындағы серіктестікті нығайту.
- Пациенттің аурухана мен хоспис арасындағы ауысуын реттейтін нақты стандарттар мен рәсімдер әзірлеу.

3. Хоспистік көмек көрсету сапасын жақсартудың келешегі мен шешімдері

1. **Хоспистік мекемелерді жаңғырту** – қазіргі заманғы медициналық құрал-жабдықтарды қамтамасыз ету, науқастарды күту үшін қолайлы жағдайларды жақсарту.

2. **Паллиативтік көмекті қоғамдық денсаулық сақтау жүйесіне интеграциялау** – паллиативтік көмек барлық науқастар үшін қолжетімді болуын қамтамасыз ету.

3. **Білім беру бағдарламаларын дамыту** – медициналық қызметкерлер, еріктілер мен науқастардың отбасы мүшелері үшін күтім көрсету және психологиялық қолдау көрсету саласында білім беру бағдарламаларын енгізу.

4. **Заңнамалық базаны жетілдіру** – хоспистерді тіркеу және қаржыландыру бойынша икемді нормалар жасау, сондай-ақ паллиативтік көмекке мұқтаж азаматтарды қолдау.

Хоспистердің көрсететін паллиативтік көмек қызметі емделмейтін аурулармен ауыратын науқастар үшін өмір сапасын қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады. Қазіргі уақытта түрлі мәселелер болса да, осы мәселелерді шешу жолдары паллиативтік көмек жүйесін жетілдіруге мүмкіндік береді. Тек кешенді тәсіл мен науқастар мен олардың отбасыларының қажеттіліктеріне назар аудару арқылы біз барлық пациенттер үшін өмірдің соңғы кезеңінде лайықты күтімді қамтамасыз ете аламыз.

4.Көрнекі материалдар: 15-20 слайд.

5.Әдебиет:

1. Мухамбетжанова, А. С. Паллиативті көмек және онкологиялық науқастарға күтім жасау [Мәтін] : оқулық / А. С. Мухамбетжанова, Г. Е. Жумина . - Караганда : ТОО "Medet Group", 2021. - 414 с.

2. Мамандандырылған медбикелік күтімді ұйымдастыру мед. колледждер мен училищелерге арналған оқу құралы / Н. Ю. Корягина [ж. б.]; ред. басқ. З. Е. Сопина; жауапты ред. С. Қ. Мұратбекова; қаз тіліне ауд. А. Р. Құспанова, Б. Т. Алпыспаева ; РФ білім және ғыл. министрлігі. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 432 бет

Қосымша әдебиеттер

1. Нурманова, М. В. Сборник стандартов сестринских технологий по дисциплине "Основы сестринского дела" [- Караганда ИП "Ақнур", 2013.

2. Нурманова М. В. сборник стандартов сестринской технологии по дисциплине" Основы сестринского дела". - Караганда : ИП "Ак Нур", 2012.

3. Даулетбаев, д. А. алгоритмы (стандарты) манипуляций медсестрой: учебное пособие . - Алматы : ТОО "Эверо", 2011.

4. Нурманова, М. В. Сборник стандартов сестринских технологий по дисциплине "Основы сестринского дела": сборник - 2-е изд., испр. и мяч. - Караганда : ИП "Ақнур", 2013.

5.Общие сестринские технологии: практикум / С. Т. Сейдуманов [и др.[Текст] - Алматы :Эверо, 2012.

6. Бақылау сұрақтары: (кері байланыс)

1. Хоспистік паллиативтік көмек көрсету ұйымында қандай негізгі мәселелер бар?

2. Қаржыландырудың тапшылығы хоспистер үшін неге маңызды проблема болып табылады?

<p>ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ</p>		<p>SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»</p>
<p>«Мейіргер ісі-1» кафедрасы</p>		<p>№72/11 ()</p>
<p>Дәріс кешені</p>		<p>20 беттің 19 беті</p>

<p>ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ</p>		<p>SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»</p>
<p>«Мейіргер ісі-1» кафедрасы</p>		<p>№72/11 ()</p>
<p>Дәріс кешені</p>		<p>20 беттің 20 беті</p>